СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 71. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 26. марта, 1923.

VOL. XXXI. No. 71. Jersey City, N. J. Monday, March 26, 1923. THREE CENTS

УРЯД ПОЧИНАЄ СЛІДСТВО В СПРАВІ ЦУКРУ

ВАШИНГТОН, 23. марта. — Федеральні департаменти судівництва та торговлі почали нині спільно слідство в справі заговору для підвишки цін на цукор.

Слідство почалося на домагання Народної Законодатної Ліги, котра закинула недавно публично, що підвишка ціни на цукор була викликана штучно при помочи змови великих продуцентів та торговців цукру. Уряд бере тепер предложені Лігою факти та буде розсліджувати їх правдивість.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КОМУНІСТІВ

ВАШИНГТОН, 23. марта. — Ряд американських патріотичних організацій предложило генеральному прокураторови (міністрови судівництва) Догерті домагание виточення процесу проти комуністів в Америці та зірвання зносин межи ними комуністами в Росії.

Петиція делегації перечисляє межи иншим ряд большевицьких агітаторів в Злучених Державах, які на думку петиційників повинні бути поставлені перед суд. Далі вона домагається слідства над діяльностию другий людий, котрі хоча самі не комуністи, дають їм всяку допомогу; межи сими є вичислений адвокат Френк Волш; Чарлс Рехт, що заступає советський уряд в Злучених Державах; і другі.

ГАРДИНГ НЕВДОВОЛЕНИЙ З ІМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНА

СТ. ОГАСТІН, Флорида, 23. марта. — Як заповідають приятелі президента Гардинга, межи першими домаганнями, які він предложить до виконання слідуючому конгресови, що має зібратися на початку грудня, буде ревізія (зміна) зелізничого та імміграційного закона. Президент Гардинг має стояти на становищи, що теперішний імміграційний закон за острий та що в нім повинен бути злагоджений.

ПРОСИТЬ ГАРДИНГА О ПОМІЧ ДЛЯ ІМІГРАНТІВ

НЬЮ ЙОРК, 23. марта. — Конгресмен Фіорела Ля Гвардія, бувший голова міської ради міста Ню Йорку, вислав до президента Гардинга телеграму з просьбою помогти 300 іміграндам, що прибули до Злучених Держав по виконанню квот їх країн та ждуть на Елис Айленд на депортацію.

Ля Гвардія просить президента уповажнити секретаря (міністра) праці, під котрого зарядом находяться імміграційні справи, почати в справі згаданих імігрантів нові переслухання. В той спосіб приказ департації автоматично (сам через себе) ставби неважним; потім справу можнаби продовжити до початку другої половини сього року, коли сих імігрантів, місто вислати тепер назад до старого краю, можнаби зарахувати на конто квоти імігрантів з їх країв за другу половину сього року. Ля Гвардія виясняє, що імігранти спізнилися з приїздом до Америки невинно через продовженне подорожи морем наслідком бурі.

ВЖЕ НАВІТЬ НЕ ХОЧУТЬ МАТИ АНДЕРСОНА БЕСІДНИКОМ

НЬЮ ЙОРК, 23. марта. — Нюйоркська конференція Товариства Світських Членів Методиської Церкви ухвалила не просити свого року на бесідника Вільяма Андерсона, суперінтенданта нюйоркської Анти-салюнової Ліги, як вона се робила кождого попереднього року; місто сього запрошено одного федерального прогибіційного агента з Вашингтону.

Рішенне конференції зробило велике вражінне, тим більше що Андерсон кождого року є делегатом на таку конференцію та що його промова проти алькоголю була великою атракцією (принадою) на кождій конференції сеї церкви за десять послідних літ. Хоча зарядники конференції се заперечують, мимо сього загально вважають Анти-салюнову Лігу скомпромітованою недавними закидами фінансових зловжитків її урядниками.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКИХ КОМУНІСТІВ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиген, 23. марта. — Цілий нинішний день розправи проти американського комуніста Фостера зайняло переслухание першого відводового свідка, котрим був клівлендський комуніст Чарлз Рутеберг. Рутеберг хотів викликати на присяжних суддів вражінне, що американські комуністи не мають навіть заміру тепер починати революцію в цілі захопленя силою влади у Злучених Державах; що такий крок вони вважають неприятичним; що на такім самім становищи стоять московські большевики та що в таким дусі вони й поучали американських большевиків. Він хотів далі викликати вражінне на присяжних суддів, що комуністи в Америці все хотіли поступати згідно з американськими правилами та бути законною партією, але американський департамент судівництва ім сього не дазволив та примушував їх стати підземною, нелегальною організацією. Зі зізнань свідка видно було, що він видимо старається зєднати прихильність фармерів серед лави присяжних.

Підчас процесу зайшов також цікавий, але покищо ще як слід не виясненій факт. Один з лави присяжних суддів поговорив щось шепотом зі суддею, а потім суддя перервав розправу та заключив ласу присяжних на коротку конференцію до їх салі. Суддя відмовив газетярам ясних вияснень щодо свого поступку. Догадуються, що ходило о який беззаконий вплив на лаву присяжних суддів.

ВІТРЮГА ЗДЕРЖУЄ НАРАДУ ЛЕГІСЛАТУРИ

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 23. марта. — Нинішна буря, що подібала на ямаролом та тураган, зірвала з даху стейтової легіслятури величезний кусок бляхи, розбила вікна в салі сенату та перервала на якийсь час нараду палати. Зірвану частину даху вітер скинув на вілиця перед домом, мало що не вбиваючи притім кількох прохожих. Дебати сенату були перервані, поки робітники не залатали напохапці розбиті вікна.

УРЯД З ОБЄДНАННЯ.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ У СПРАВІ НАРОДНЬОГО ПОДАТКУ.

Українська Громадо!

Всеукраїнський Конгрес американських Українців в Филадельфії, Па., наложив обовязок на кождого Українця платити національний податок на визволенне рідного краю.

До сього часу мало уваги звертали українські товариства на збиранне державного податку так, що на 500,000 українських уроженців в Америці розіслано досі тільки 19,000 податкових карток. Але і ті не прислали досі всього податку. Правда, деякі громади і поодинокі особи дають обильні жертви, але весь український загал не зрозумів ще ваги державного податку як сила. Від теперішню пору коли український нарід бореться за свободу, не повинно бути нікого між нами, хто не поміг би своїм окровавленим братам. Кождий чесний і щирий Українець нехай зложить свою дрібну лепту, а з того збудуємо велику будівлю українського державного відродження.

Коли кождий з 500,000 американських Українців зложить свій податок зберемо велику суму $1,500,000, себто суму, яка вистарчить на ведення дальшої боротьби, удержанне українських приватних шкіл, забезпеченне інвалідів, сиріт та української армії.

Памятайте, чим скорше тізьмемось до праці, тим скорше буде скінчена робота для визволення рідного краю.

Голосіться негайно до Обєднання Українських Організацій в Америці, за податковими посвідками, а зібрані гроші переслайте зараз до канцелярії Обєднання.

ЗА КАНЦЕЛЯРІЮ ОБЄДНАННЯ:

Теод. Гриней, секр.

КРАЙ АВТОМОБІЛІВ

Бюро публичних доріг у Вашінгтоні подає, що в 1922. році зарегістровано (записано) в сьому уряді понад 12 міліонів 238,000 моторових возів. З того приватних автомобілів до возіння людий було понад 10 міліонів три чверти міліона, автомобілі до найму близко 70,000, а моторові троки коло міліона і чверть.

З порівнання розрахунків сього року з попередніми виходить скорий зріст комунікації при помочи моторових возів.

ЗАПРЯГ СЕБЕ НА МІСЦЕ КОНЯ

Фармерови Лірой Шипі, що живе коло Норд Едемс, в стейті Массачузетс, заслабла кінська Шипі здожив її на сани та поїхав померез гору Флоріду до шпиталя в місті. Та його коняка застрягла в снігах на горі і не могла потягнути санок з недужою ні кроку вперед. Фармер не довго думаючи, випріг шкапину і запрягся на її місце. Мимо глибокого снігу потрафив він серед нічної пітьми потягнути санки при милі, поки обезсилений не впав коло дороги. На щасте його та недужої надіхав автомобіль і підвіз його ще оставших пять миль до шпиталю. Тут зараз про приїзді його жена вродила йому хлопця.

АРЕШТОВАНІ ЗА КУПІЛЬ

Газеті „Ворді" розповідає один розкараванний комунар повернувший з Росії, таку пригоду яка трафилася йому та його товаришам в комунистичній колюшії в Кемерові:

Літом кувалися ми в ріці, мущини й жінки разом, голі. Коли я й один мій товариш пішли купатися в купелевім одінню, які ми привезли зі собою з Америки, нас арештовано. Поліція сказала, що такіх річий не робиться в советській Росії".

ПЯТЬ МІЛІОНІВ ЗА ЗМІНУ НАЗВИСЬКА

На внесення польської соймової правиці підвищено оплату за зміну назвиска на 5 міліонів марок п. За внесенням голосували Пястовці і Жиди.

ЯК СВЯТКОВАНО ЮВИЛЕЙ М. К. ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Київський „Більшевик" подає вістки про те, як на Радянській Україні святковано ювилей нашої великої драматичної артистки. В Київі відбулася дня 15. грудня 1922 р. в Державнім Народнім Театрі імени Марії Заньковецької ювилейна вистава з приводу сорокліттьої діяльности артистки. В Харкові відбулася урочиста вистава у Драматичнім Театрі і в двох робітничих районах міста Харкова. Широко розповсюднюється підписні листи на ювилейний дар. Раднарком України брав участь у святкованню ювилею. На 7-мім зїзді Рад УСРР. має виступити представник ювилейного комітету здекларацією. Підноситься справа відведення в Київі будинку для старих і недужих робітників української сцени. В Київі видрукувано понтові картки з портретом артистки. Відомий поет Тичина написав кантату в честь ювилятки, музику до якої уложив композитор Козицький. Инше музичне привитанне зложив композитор Кохановський.

ГРОШЕВА ЗАРАЗА

З Варшави доносять що тим, зависжено появу нової скірної недуги, спричиненої бактеріями, що гніздяться в банкнотах, які мілірдами пересовуються через руки вбогих і богатих.

ПРЕДСТАВНИКИ КУЛЬТУРНО-ГУМАНІТАРНИХ ІНСТИТУЦІЙ У АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТАТОРА — ЕКЗЦ. О.І. ДЖЕНОРРІ

У митрополичій палаті дня 1. березня в полудне зібралися представники українських культурно-гуманітарних інституцій, щоби зложити особисто поклін Апостольському Візитаторови. В. деленгації взяло участь около 60 осіб.

Пробовив в італійській мові през. В. Дещикевич. Підчеркнув тісну звязь народу з його церквою та незвичайну пошану і довіря, яке має український народ до особи Митрополита А. Шептицького і до українського епископату взагалі. Просив вглянути у відносини, в яких опинялася тепер церква і духовенство та поглядом, на основі фактичних даних, подітитися з Св. Отцем. Апостольський Візитатор відповів в італійській мові, перепрошуючи, що не володіє мовою українською, передав благословення св. Престолу і підчеркнув, що церква може дати успокоення і потіху для страждаючих народів. бо за вірою прийде все инше.

НОВІ АРЕШТОВАННЯ В ГАЛИЧИНІ

Дня 22. лютого с. р. арештовано в с. Гумениці к. Щирця, о. Константина і студ. мед. Дмитра Стасіва під замітом „протидержавної" агітації. Обох переведено до тюрми на ул. Баторія. Крім цього дня 24. сїчня арештовано громадського писаря віана Голдуна під замітом агітації проти бранки.

НОВІ ПОВСТАНЦІ НА УКРАЇНІ

По відомостям одержаним з Київа, повстанські українські загони зявилися на правому березі Дніпра в районі Київа, викликавши велику паніку серед большевиків. 14. лютого повстанцями був занятий Васильків і їхні розїзди зявились в районі Боярки. З Київа большевиками виправлені проти повстанців місцеві курсанти командних червоно-армейських курсів.

РОЗБИШАКА З СЕРЦЕМ

На передмістю Вінніпегу Форт Гері переймів замаскований розбишака у відповідним місци чоловіка з жінкою, приневодив їх револьвером підвести руки до гори і перешукав їх кишені, але найшов при обох тільки два доляри. Коли обрабовані скаржилися, що потребують гроший, розбишака вернув їм доляра доляра і пішов.

ПОМЕР АРЦИБІСКУП БІЛЬЧЕВСЬКИЙ

ЛЬВІВ, 21. марта. — Помер тут до короткій недузі львівський вольський архиепископ Більчевський. (Покійний був одним з вищеполських діячів).

ПРИПИНЕННЕ КОНСУЛЬСЬКИХ ФУНКЦІЙ ПОСОЛЬСТВА У. Н. Р. В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 1. марта. — Посольство Української Народньої Республики в Берліні, з уваги на обставини, припинило видачу та візованне паспортів і заключило свою діяльність. Інтереси українських громадян захищає „Довірочне Представництво для Українських збіглів". Представництво виставляє українським громадянам особливі посвідки, на підставі яких німецька поліція видає посвідчення на право життя в Німеччині. В сих посвідченнях між иншим зазначується, що в справі державної приналежности власник посвідчення є „без горожанства". В такий спосіб витворюється нова категорія горожан у світі, без горожанства, без державної приналежности. Правне становище таких горожан без горожанства, тобто емігрантів з України та бувшої Росії має бути в скорому часі розвязане Лігою Народів.

ФРАНЦІЯ БЕЗСИЛЬНА СУПРОТИ ОПОРУ НІМЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ В РУРЩИНІ

ЕССЕН, Німеччина, 23. марта. — Кореспондент нюйоркського дневника „Таймса", Сірил Брен, обїхав копальні угля в Рурщині, де пригляднувся їх станови підчас французької окупації і розмовляв з робітниками.

На основі сього перегляду і розслідів він заявляє, що Франція безсильна супроти опору німецьких робітників.

Німецькі робітники не хотять робити для французьких наїзників, а французька військова окупацийна влада не вспіє їх до сього змусити. Всі французькі кари не тільки, що нічого окупантам не помагають але ще й скріплюють завзяте і відпорність німецьких робітників.

ФРАНЦУЗИ КАЖУТЬ, ЩО ВИТРИМАЮТЬ БОРОТЬБУ 15 МІНУТ ДОВШЕ ВІД НІМЦІВ

ПАРИЖ, 23. марта. — Французи заявляють, що не повинуються волі німецького премієра Куна і не уступляться з Рурщини перед зачатком переговорів.

Французькі урядовці кажуть, що Франція таксамо довго видержить боротьбу в Рурщині як Німеччина, і ще 15 минут довше.

ВЕЛИКА БУРЯ У ФРАНЦУСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

ДАРИЖ, 23. марта. — Нині у французькому парляменті збулись небувалі сцени.

Посол Бертон, комуніст, зачав кричати до премієра Пуанкаре, що він є вязень лідера роялістів (приклонників королівського ладу) посла Доде, котрий держить його у своїх руках, бо грозить йому, що оголосить скандали з його жінкою.

На се Пуанкаре відповів Бертонови лайкою, а націоналістичні посли окружили Бретона і грозили йому кулаками, як не відкличе своїх слів.

З обох сторін сипалися слова: батяр, лайдак, обманець, шантажист, зрадник.

Буря тривала довший час, поки спокій, як Бретон відкликав свою зневагу, яку кинув на премієра Пуанкаре.

ПРОТИ-ЖИДІВСЬКИЙ РУХ В МАДЯРЩИНІ

БУДАПЕЩІТ, столиця Ладярщини, 23. марта. — Від кількох днів тривають тут проти-жидівські бувї мадярських студентів. Поліція не вспіла здавити заворушення.

ФОШ ХОЧЕ ТХАТИ ДО ВАРШАВИ

ВАРШАВА, 23. марта. — Французький генерал маршал Фош заповів, що приїде до Польщі, щоб узяти участь у святі 3-ього мая.

ЧОМУ ІТАЛІЯНИ ГОЛОСУВАЛИ ЗА ЗЛУКОЮ ГАЛИЧИНИ З ПОЛЬЩЕЮ

ВАРШАВА, 23. марта. — Польський сойм потвердив 30-літню умову з Італією у справі нафти. В умові Польща признає Італії як найкорисніщі услівя.

ЛЄОН ТРОЦЬКИЙ ЗА МИРОМ

ЛОНДОН, 23. марта. — Норвеський вїкарийець і головя запомогового комітету з рамени Ліги Народів в Росії, Фріджтоф Нанен тепер описує свої спомини з Росії в тутешньому дневнику „Вестминстер Газет".

В першій частині своїх споминів він згадує про розмову з Троцьким минулого місяця.

Др. Нансен каже, що Троцький заявив йому, що Росія передвісім може відбудуватись а не вести війну. Вона, казав він, хоче мира, а найлучшим доказом сього російська розоружна конференція, на якій Росія заявила, що готова зменшити свою армію о 200,000 війска, якщо сусідні держави також розоружаться.

Мимо небезпеки, що на Росію тепер може напасти Польща й Румунія, вона зменшила свою армію до 600,000, то значить, до половини мирового стану армії за царських часів.

Др. Нансен пише, що Троцький хотів би перевести в Росії розоруженне, а завести міліцію по зразкам швайцарські.

Але, на думку Троцького, до повного розоруження не може прийти поки, поки Европа не злучиться у федерацію держав, яка була би одиноким засобом, щоб вона могла устоять проти економічної верховлади Америки.

Тепер можна перевести загальне розоруженне, то Троцький готовий запропонувати міжнародню розоружну комісію.

НІМЦІ ХОТЯТЬ РОЗВИНУ ВОДНІ ШЛЯХИ В РОСІЇ

МОСКВА, 23. марта. — „Совнарком" (совіт „Народних комісарів) затвердив російсько-німецьке порозуміннє, яке має на меті розвинути водні шляхи в Росії від Петрограду аж до Каспійського моря.

КАТОЛИЦЬКИЙ АРХИЕПИСКОП ПЕРЕД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ СУДОМ

МОСКВА, 21. марта. — Нині зачалась тут розправа проти католицького архиепископа Цепляка з Петрограду і 16 священників, обвинених, що перепинили грабіж церковних скарбів.

Суд відбувається під проводом Гадкіна із советського найвисшого суду. Обжалуює іменем „уряду" товариш „прокурор" Криленко.

Большевицька газета Известия з того приводу пише, що становище большевицького „уряду" до римско-католицької церкви таке як правительства Злучених Держав, бо большевики остаявляють церкві самоуправу в церковних справах, але вона підчинена „законам" Росії у всіх иншіх справах.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: ПЕРЕДПЛАТА.

Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свобода"! 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЛИШЕНЬ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ?

На вечері, яку шікагоські соціялісти видали були кілька днів тому назад в честь довголітнього робітничого провідника Евгена Дебса, сей сказав був кілька дуже замітних уваг про американський робітничий рух. Ось його слова:

„В послідні пригнобляючі суперечки (в американськім соціялістичнім русі) вмішані були такі ріжноманітні чинники, що тепер справді тяжко сказати, хто винен. Ми були розбиті межиусобицями. Наші ряди аж кишіли від шпигів, зрадників та доносчиків. Се все разом просто розбило американський соціялістичний рух.

„Богато з тих, що нас покинули, зробили се в добрій вірі. Були все таки й такі, які робили все можливе, щоби нас компромітувати. Вони називали нас боягузами та зрадниками; вони не можуть дістати нікого на свої збори, щоби їх слухав, і тому вони грають ролю собаки, що лежачи на сіні, і сама не їсть і другому їсти не дає, та вони пробують розбивати наші збори, нападають на наші сали та розкидають нищачу літературу серед наших слухачів. Вони загорілі фанатики; вони не хочуть навіть слухати противної сторони. Всім таким людцям я хочу з гори заповісти, що мені вже вривається з ними терпець та що з них живцем здійму шкіру, якщо вони будуть пробували розбивати мої збори."

Сі острі слова, звернені проти тактики большевиків в Америці, замітні з двох причин. З одного боку вони є доказом, що американські соціялісти та юніоністи терплять від замотиличених большевизмом людців такі самі клопоти, які мали з московськими наймитами свідомі Українці; та сама тактика нищити все критикою; те саме розбиванне зборів; те саме нищенне народних організацій. З другого боку, слова Дебса проти большевицької тактики є найкращою відповіддю самого Дебса на пророкування большевицьких органів, що мовляв геройський провідник американського руху стане з большевиками. Вийшовши з довголітної тюрми, де він просидів за відважний виказ своїх поглядів, сей оборонець права свобідного висказування думки уважав своїм першим обовязком виступити проти хуліганських виступів большевиків. Тим способом Дебс явно кинув рукавицю громилам, що беруться водити робітників за носа, відібравши їм ті самі права, за які найлішні люди натерпілися по тюрмах. Становище Дебса проти большевизму се певно поважний удар для поширення ідей Леніна та Троцького серед американського робітництва.

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖНОЇ ПРОДУКЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ.

Дня 27-го січня с. р. в Берліні відбулась одноденна виставка Української книжної продукції в Німеччині за 1922 рік. Виставу ладжено заходами видавництва „Української Молоді". Відкриття виставки (в мешканню Української Громади в Берліні) розпочалось відчитанням звіту комісії уладження виставки та оголошенням надісланих до комісії привітань.

Потому вислухано привітання представників ріжних українських організацій.

Нарешті д. Е .Вировий відчитав цікавий реферат про розвиток української книжної продукції на Україні та закордоном, на еміграції, а останні роки по революції.

По рефераті гостий запрошено до огляду виставлених книжок, які розкладено на столах, застланих українськими килимами та увяткічаних гильками ялинок. На стіні перед столами висіли прикрашені рушниками та ялинковими гильками портрети визначних наших письменників :Шевченка, Драгоманова, Франка та Грінченка, а також плякати з назвами видавництв, які виставили свої книги. На виставі було до 50 назв книг, друкованих у Німеччині протягом 1922 року .Представлені були такі видавництва: „Українська Накладня", „Українське видавництво в Катеринославі", „Українське Слово", „Рятай", „Знатте то сила", „Українська Народня Бібліотека", „Спілка Українських студентів в Німеччині", „Космос", „З. Р. К. Наркомосвіти У. С. Р. Р.", „Вільна Спілка", „Нова Україна", „Українське Книгознавство", „Кустар-Спілка" та інші.

Перші три видавництва виявили найбільшу продукцію і дають для читача досить богату по своїй ріжнородности літературу. Видовництво „Українська Накладня" разом з дрібними книжочками виставило також чимало солідних ілюстрованих видань по історії та географії, а також зразкові видання літератури для дітий з прекрасними малюнками.

Присутні на виставі гості тепло витали упорядників виставки і представників видавництв та виявляли своє здивованне успіхом української видавничої праці у Німеччині.

Кождий з присутніх на виставі одержував анкетний дисток із запитаннями про те, яка виставлений книжок вважається ним за найкрасше придбанне за минулий рік, та які бажання може він висловити у справі дальшої української видавничої праці в Німеччині.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬЩА Й УКРАЇНА.

(Від власного кореспондента).

I.

Історичний досвід довгих віків, скріпленій живим досвідом останніх літ, не оставляє ніякого сумніву про суть відношення Польщі до України.

Від часу, коли історію знаємо тільки в легенди, аж до наших днів Польща проявляє експанзію на українські землі з метою перетворити їх у складову часть польського державного організму.

Пригадаймо польсько-українські війни за „червенські городи", похід Болеслава Хороброго на Київ, постійне загроженне Польщею галицько-волинської держави, яка й упала жертвою польської експанзії, в кінці політику Ягайлонів, яка пережила упадок старої польської держави, збереглася в польській психології післяподілової епохи і на наших очах розвіщає буйним цвітом у відбудованій Польщі.

Найліпший доказ сього—сучасна ідеольогія польської експанзії на українські землі, а саме: що-поділи Польщі були насильним перерванням природнього процесу повязання у-українських земель та що відбудована польська держава повинна навертати занедбане і так направити наслідки насильства.

В старій Польщі елементом, який творив державу, була земельна аристократія, шляхта. Через те способом перетворювання завойованих українських земель у складову часть польського державного організму було виниущанне української й насадженне польської земельної аристократії. Сей процес польонізації українських земель був завершений ще далеко перед упадком старої польської держави; на стільки, що й доси земельна аристократія на тих українських землях, які належали до старої польської держави, є або в цілости (Галичина) або хоч в нзачній части (ті українські землі, на яких після упадку старої Польщі Росія насаджувала польську земельну аристократію) польська.

Здійсненне демократичних ідей 19. віку внесло в державну будову основні зміни.

З українських земель, на яких після старої Польщі остала польська земельна аристократія, підлягала сим змінам тільки Галичина.

І тут ми бачимо, як польська експанзія, примінюючися до змінених обставин, виробляє нові способи польонізації українських земель.

Демократія позбавляє земельну аристократію її політичної сили, а соціяльний радикалізм, відбираючи їй землю, кладе кінець самому її істнуванню.

Сей процес в Галичині означав би повне відпольщенне сього українського краю під політичним оглядом, зведенне польського елементу, всесильного запанування земельної аристократії, на незначну меншість.

Таким ілюзіям віддавалися перші українські ідеольоги політичного й соціяльного радикалізму, а ті ілюзії скріпляли в них їх польські однодумці. Поворотом українського народу є не польський нарід, тільки польська шляхта, яка є так само ворогом польського народу. Коли спільними зусиллями обох народів політична сила польської шляхти буде зломана, тоді оба народи житимуть в згоді як рівний з рівним*).

Одначе в міру того, як Австрія і з нею Галичина демократизувалася, ті ілюзії зникали.

Польська шляхта, опираючися демократизації, мотивувала своє становище також національними аргументами: що її двори і тільки вони є кріпостями польськости в українській Галичині.

На се польська демократія відповідала не демократичним аргументом, що польськість краю, який має українське населенне, є насильством, несправедливістю і справедливо повинна бути усунена, — тільки заявляючи, що демократія має успішніші способи збереження й укріпленна польськости. Сі способи: дійсна політична нерівність при формальній рівності, так, що все польське населенне являлося супроти українського упривілейованим, розвиток польської культури при насильном спиненню розвитку української культури і — як найважнійший спосіб — масова кольонізація української землі польським елементом.

Словом, на місце панування польської шляхти повинно прийти панованне цілої польської нації на українській землі. І політичні привілеї польської шляхти повинен був тепер весь польський нарід, висше висшої культури польської шляхти повинна занять культурна висшість цілого польського народу; на місци шляхотських дворів повинні вирости десятки й сотні польських селянських осель, які при демократизації державного життя будуть певнійшими кріпостями польськости.

Те, що надбала на українських землях польська шляхта, являється вічним добром польської нації, яке повинно бути збереґане, розширюване й укріплюване кождою верствою нації, яка в силу історичного розвитку обіймає провідну ролю.

Так витворилася теорія національного стану посідання Польщі на українських землях.

В Галичині сей розвиток польської політичної думки, сзмодернізована, до демократизму примінена ідеольогія польської експанзії на українські землі була вже викінчена на переході з 19-ого в 20-те століття.

Тому галицькі Українці і в світовій війні і безпосередно після неї не мали ніяких ілюзій щодо відношення Польщі до української державности. Вони знали, що будування української держави знайде в Польщі непримиримого ворога.

Коли в Галичині Поляки висупали супроти Українців як нарід пануючий супроти поневоленого, то в Росії і Поляки й Українці являлися „товаришами недолі", поневоленими одним і тим самим ворогом.

Сю свою позицію поневоленого народу використовували Поляки, щоби здобути симпатії всіх инших поневолених народів Росії і навіть обняти провід у їх визвольній боротьбі. Політичний і соціяльний радикалізм тут звязався неразривно з сим проти Росії і Поляки дуже обережно обходили питанне, на скільки він звертається також проти польських претенсій до українських, білоруських, литовських земель. Тут виручала формула, що демократія і соціялізм означають братство народів, та що народи, які спільно боротимуться проти російської неволі, визволившися, зуміють полагодити спірні питання між собою на основі принципів свободи, рівности і братства.

Се польське становище закривало Наддніпрянським Українцям очи на той процес польської експанзії, який відбувався в Галичині. Вони вважали його дрібним місцевим спором, який зникне супроти великої задачі визволення обох народів, польського й українського, з російської неволі.

Коли старші покоління Наддніпрянських Українців, які не думали про розбиттє, тільки про зреформуванне Росії, під впливом української історії і російської політичної думки бачили в Польщі ворога і в Україні і Росії, то молодші, які піднялися на висоту української державности, бачили радше в Польщі союзника України проти Росії.

Так у відношенню юдо Польщі українська політична думка поділилася. Коли в Галичині панував погляд, що Польща є ворог України, то в Наддніпрянщині дивилися на Польщу як на союзника України в боротьбі з Росією.

В світовій війні той польський табор, який стояв при Австро-Угорщині і Німеччині проти Росії, тобто Польщі, повинен був, як ворог Росії, бути союзником України, виступив як рішучий ворог будування української держави. Він стояв на тім, що Україна абсолютно не є здібна до самостійного державного життя, та що ті українські землі, які Австро-Угорщина й Німеччина відвоюють від Росії, повинні бути придучені до Польщі.

Проти Берестейського мира між центральними державами й Українською Народньою Республікою, який означав польсько-українську границю на основі етнографічного принципу і обовязував Австрію утворити з української Галичини окрему автономну провінцію, сей польський табор запротестував не тільки словом, але й ділом: бунтом польських легіонів при австро-угорській армії.

В хвилі проголошення української державности на українських землях бувшої Австро-Угорщини польська республіка, яка тоді знаходилася під контролею соціялістів, заявивши собі поміч Румунії напали на Галичину, яку в кінці завоювала при матеріяльній доломозі Франції і дипльоматичній допомозі цілої антанти. Рівночасно, користаючи з того, що військо Директорії Української Народньої Республіки знемагало в важких боях з Совітською Росією, заняла Польща великі простори на схід граничної лінії Берестейського мира.

Не вважаючи на все те, політика Директорії Української Народньої Республіки, — що правда, в добі розкладу Директорії, яку представляв уже тільки Головний Отаман Петлюра, — у варшавських заяві з 4. грудня 1919 і варшавських договорі з 22. цвітня 1920 дала виєлів поглядови, що Польща являється союзницею України в боротьбі проти Росії. Сей союз, що правда, треба купити великими територіяльними жертвами, одначе, сі жертви не будуть дарємні, бо союз з Польщею скріпить Україну в боротьбі з Росією.

Основою сеї політики Директорії була віра, що польський демократ чужий той шлях, яким ішла стара, шляхотська Польща, шлях польської експанзії на українські землі.

Ярким висловом сеї віри являється між ин. стаття „Історичний крок", поміщена в „Українській Державній Газеті" Січових Армій (ч. 58. з 22. жовтня 1919) з приводу виїзду місії Української Народньої Республики до Варшави. Стаття, давши історичний огляд польсько-українських відносин, де освітлює боротьбу між Польщею й Україною як боротьбу двох націй, тільки як боротьбу шляхетчини проти демократизму,—кінчиться:

„Змінилися не тільки ми, але здається нам, а воно так таки й є, змінюється радикально польський нарід. Се не випадкове явище, що польський нарід, якому не брак рідної вищенної аристократії і шляхти, постановив на чоло своєї военної державної організації улюбленого свого вождя Пілсудського, якого вся Европа знає як цілого, культурного демократа. Тут маємо яркий доказ, що польський нарід глибоко й свідомо революціонує в напрямі модерного демократизму. Можемо бути певні, що ранійше чи пізнійше польська демократія стане фактичним господарем земель польської. З тим повинні і мусять числитися нинішні верховники долі польського народу. І се дає нам повну надію, що демократичний український нарід знайде щире спінчутте в сер-цях і розумі польських мас. Тоді щойно ми повіримо в високі ідеали національного самовизначення і міжнародного єднання; коли два історичні сусіди проведуть сі ідеали на практиці в житті. Віримо також се, що сі великі питання будуть полагоджені безпосередно двома зацікавленими народами, без нінякого стороннього вмішування".

Далі, які покладав Головний Отаман Петлюра на Польщу, розвіяні. Розвіяні не тільки варшавським договором, в якім Польща за ціну мира з Совітською Росією й Радянською Україною зломила варшавський договір. Розвіяні ще більше політикою польської експанзії на українських землях, які попали під Польщу, експанзії, веденої вкрите зазначеними, демократичними методами.

II.

Погляд, що Польща й Україна є природні союзники проти Росії, опирався на хибнім розумінню польської політичної думки.

Українські круги, які заступали сей погляд, бачили таку Польщу, яку вони хотіли бачити, а не таку, яка є в дійсности.

Їм уявлялася Польща демократична, в тім ідеальнім розумінню демократизму, якого в дійсности ніде не знаємо — з виймком політики Української Центральної Ради супроти національних меншостей,—Польща, яка не думає виходити поза свої етнографічні межі, не думає заперечувати українському народови права мати на свій етнографічній терітерій свою державу. Така Польща, яка сприяє, були би природним союзником України проти Росії, яка Україна захищала би її передо Росією. Коли Росія покорила би Україну, тоді прийшла би черга на Польщу.

Одначе така Польща істнувала тільки в уяві зрадних українських кругів. Дійсна Польща не хоче замкнутися в своїх етнографічних границях, вона мріє про великодержавну могучість, а ту могучість може дати їй тільки експанзія на схід. Польсько-українська боротьба за старої Польщі не була боротьбою польської шляхетчини з українським демократизмом, тільки боротьбою Польщі з Україною. В своїм поході на українські землі Польща перше всього винищила українську земельну аристократію. Наслідком того пізнійші стадії польсько-української боротьби видаються боротьбою між польською шляхетчиною і українським демократизмом. Тепер, коли місце польської шляхти заняла польська демократія, се боротьбу прибрала знов нові форми боротьби народу проти народу.

Коли-ж мати на увазі не ту ідеальну Польщу, яку уявляли собі згадані українські круги як союзницю України проти Росії, тільки дійсну, живу Польщу, яка хоче стати великодержавною силою на Сході Европи, яка мріє про польський Київ і польське Чорне море і яка використовує кожду нагоду, щоби здійснити сю мрію, — то така Польща не може бути союзницею України проти Росії, тільки швидше союзницею Росії проти України, бо з Росією може в неї бути спір тільки за поділ українських земель.

Ся дійсна, жива Польща не може допустити до утворення хочби якої малої, хочби якої слабої української держави, навіть під своїм протекторатом, як се має на увазі варшавський договір.

Бо Польща, яка сама перебула довгу й важку боротьбу за відзискание втраченої державної незалежности, добре знає закони, по яким розвиваєтся політична думка народу, який бореться за державну незалежність.

Найменша, найслабша, найбільша від Польщі залежна українська держава з такою самою силою, з якою в природі все росте й розвиваєтся, старалася би збільшити свою силу, поширити свою незалежність. І в сім своїм змаганню швидше чи пізнійше звернулася би проти Польщі, за відзискание українських земель, які Польща забрала.

Тому даремна надія, що союз Польщі може Україна окупити територіяльними жертвами,—надія, яка диктувала варшавський договір. Навпаки, чим більші ті територіяльні жертви, тим більшим ворогом істнування якоінебудь української держави мусить бути Польща, бо тоді тим більші втрати грозять їй в будучности. Якийсь невеликий пограничний пояс могла би українська держава переболіти і не починала би задля нього воювати з Польщею. Але щоб українська держава могла коли небудь виректися таких великих простолюдів української землі, як ті, над якими тепер працює Польща,—се неможливе!

Очевидно, кожда війна мусить скінчитися миром, і колись також польсько-українській війні мусить прийти кінець. Одначе треба мати на увазі, що мир між Польщею й Україною може настати аж тоді, коли Польща верне в свої етнографічні межі. А свого вона не зробить добровільно, тільки під натиском непереможних обставин, після катастрофи, яка раз на все зломить хребетний стовп польського імперіялізму.

З тих самих причин Польща не може допустити, щоб на тих українських землях, які опинилися під Польщею, розвивалося українське життє, щоб ті землі зберігали свій національний характер.

Коли Польща справді хоче стати велико-державною силою, вона мусить сі землі спольщити, перетворити їх в органічну часть Польщі. Инакше вони швидше чи пізнійше відпадуть від неї. Ніякі національні свободи не привяжуть сих земель до Польщі, бо лежить се в природі національного розвитку, що кождий нарід змагає до національного зєднання і національної незалежности.

Ще, якби Польща була велика, а Україна мала, можна би сподіватися, що мала Україна могла би почувати себе так добре в відповідним державнім звязку з Польщею, що не захотіла би сього звязку розривати.

Але Україна така велика, що про державний звязок між Польщею й цілою Україною не може бути мови, бо тоді Польща була би залежна від України.

Польща може мріяти тільки про панованне над частю українських земель і сю часть вона мусить би перетворити в органічну часть Польщі.

Коли-ж дозволить сій часті розвивати свою окремішність, то вона при першій нагоді відпаде від Польщі.

Польща се дуже добре знає, на собі самій. Власне під Австрією Поляки мали нагоду утворити з Галичини окремий польський державний організм — і відпалили за — Австрії „чорної невдячности". Нічого иншого не може Польща сподіватися й по українських землях.

Тому всякі мрії про використуванне „часової приналежности" українських земель до Польщі для того, щоб обєднити їх в один політичний організм і скріпити в них українську державну ідею, говорячи виразно: щоб українські землі, обєднані в одну автономну територію, підготовилися підчас „часової приналежности" до Польщі до державного зєднання з иншими українськими землями в єдину українську державу, — такі мрії ніколи не можуть здійснитися за згодою Польщі, бо вони були би могилою її великодержавних змагань.

Польща мусить вести на українських землях таку політику, яку веде, політику безоглядної польонізації, — під загрозою утрати великодержавного становища. Згодитися на автономію українських земель, значить, добровільно зректися великодержавного становища раз на все. Вести політику безоглядної польонізації українських земель, значить, вести боротьбу за великодержавне становище. А кождий, хто веде боротьбу, ще має надію виграти.

Тому Польща буде всіми силами собами вести польонізацію українських земель. Рівнож, якщо в сій справі вирікають між польськими „правими" і „лівими" партіями, відносяться не до цілі, тільки до способів. Годить о се, що є доцільне: чи терпіливі залізні кайдани, чи позолочені „угодою".

Коли Польща піде на угоду з Українцями, то тільки на таку угоду, яка уможливить їй через приєднанне української відрубности вести польонізацію українських земель не такими кріпкими, але тим певнійшими і гострими.

Одним з мотивів угоди може бути також потреба дістати згоду Українців на „часову" приналежність українських земель до Польщі, бо се облекшує її становище на міжнародній арені і зводить українську справу до „внутрішнього питання польської держави".

Може бути, що для сього вона готова піти навіть на уступки, бо згода українського народу на приналежність його земель до Польщі для Польщі важнійша, ніж згода державантанти. Але будьмо певні, що коли вже українські землі по українській згоді стали-б часть Польщі, тоді Польща завтра уже уневажнити уступки, на які пішла сьогодня.

Для українських земель, які попали під Польщу, — коли вони не хотять, щоб Польща відрізала їх від українського пня й перемінила в органічну часть Польщі, остається один шлях: шлях непримиримої боротьби проти їх приналежности до Польщі.

На сім шляху жде нас певна побіда. В теперішніх часах, де старі „тюрми народів" порозвалювано, а нові ніяк не можуть укріпитися, після мілионів народу, який змагає до своєї власної державности, не можна насильно держати довший час в ярмі приналежности до чужої, ворожої держави.

Теперішня політика Польщі на українських землях, се розпучливе останне зусилле. Від нас залежить, щоби се зусилле показалося даремним.

Воно покажеться даремним тоді, коли всі українські землі, які захопила Польща, одностайним фронтом поведуть боротьбу проти польської окупації, не признаючи ніяких чужих рішень, на які Польща опирає свої „права" до тих земель.

Бо боротьба українського народу проти польської окупації опирається й повинна опиратися не тільки на чужих, хоч і авторітетних рішеннях, тільки передовсім на нашій власній волі до державної незалежности. Волею українського народу всі українські землі творили зєднину Українську Народню Республіку. Се воля українського народу є його найсвятійшим правом, вищим над усякі инші рішення. І се наше право є головною основою нашої боротьби з польською окупацією. Коли український нарід уважатиме Польщу ворожим окупантом, хоч би буде відрізний, хочби часово знаходився в найтяжших польських кайданах. Швидше чи пізнійше він ті кайдани розібє!

Прага, 26. лютого, 1923.

Др-р Михайло Лозинський.

*) Творенне й піддержуванне таких ілюзій серед українських ліній групи польськими чи московськими ліберальними групами, з історичної перспективи, являється одним зі способів, якими пануючий нарід ослаблює відпорність поневоленого народу.

Що польські й московські соціялісти в відношенню до українського народу є імперіялісти, про се свідчить уся їх література (дня. мою працю: „Польський і руський революційний рух і Україна", Львів 1908), яка одначе все таки була тільки бліднім відзвяком сучасної дійсности.

ДОПИСИ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

Збірка на інвалідів.

Колись була наша громада наскрізь українська і могла пов'язичитися своїм патріотизмом. Днесь чогось той дух зазвемер, що ані суди-Боже пробудити. От ми устроїли баль на 3-го лютого, щоби забавитись і з тої забави, еще більших наших героїв поопімнити, котрі дістали каліками і жебраками, на ціле своє життє. Цілий дохід з балю призначено для укр. інвалідів, але на жаль дуже маленький цей дохід був. Громада велика, а на забаву прийшло тільки 100, що може було почислити на пальцях. Коли покрилося балеві кошта, то остало доходу у сього $10.85 До тої суми еще доложили П. Маслюк $5.00, В. Саюк $3.00, В. Романків $2.00, Д. Прочунський і А. Ярмолинський по $1.00. Разом $22.85. Вислано до „Союза Укр. Інвалідів" у Львові 10. марта 1923. Всіх грошій було 22.85, а вислано 22.00; за пересилку оплачено $1.50, то еще треба було доложити 65 ц. Жертводавці і гості на забаві бажали, щоби вислати просто до старого краю, щоби як найскорше подати поміч нещасним братам. Велика подяка всім жертводавцям і щире спасибі.

Василь Саюк.

НОРТГЕМПТОН, ПА.

Коляда на „Рідну Школу".

Наші місцевости є людні, обходяться у сплетних і нас як старі цокотухи-баби. Ще проспутили поголоску, що католики" украли кошта на „Рідну Школу". Отже даємо звіт з коляди і збірки від Педагогічного Т-ва, може відвідає відбір цілої суми Куриру вислано до Українського Педагогічного Тов-ва у Львові ще на 19-го, вічня 1923. Не будуть розписуватися богато, тільки подаю імена жертводавців.

Жертвували отсі: по $2.00: Михайло Бакун, І Свала, С. Семик, В. Саюк, А. Костів; І. Рабий $1.50; Ю. Мичуда $1.25, по $1.00: Вас. Демчишин, С. Тютій, П. Ткач, І. Зембик, Г. Гоинда, Т. Заячківський, П. Кривчук, І. Прийдун мол., Н. Чупко. К. Трач, Ф. Садовий, Я. Брацак, М. Майорик, С. Лях, А. Таньчик, С. Смутила, І. Сидор, Г. Іванів, И. Білик, Н. Целелик. П. Лопадчак, А. Яремчук, О. Палій. М. Вавринюк, Д. Крикливий, В. Тарас, П. Кравчук, С. Русин, І. Прийдун стар., Т. Сінякевич, М. Гусак, П. Лахута, М. Худик, Г. Кривошия, К. Дрончак, В. Тарабан (Бамбрук, Н. Дж.), С. Тихий, А. Тринда, Д. Коваль, А. Цап, Р. Коштай, Ф. Борух, І. Пухир, І. Родзяк, Ф. Присташ, П. Маслюк, А. Крайник, Л. Демчик, П. Коштай, П. Стефанчик, Г. Багнюк; по 75 ц.: С. Паланиця, І. Худик; по 50 ц.: І. Кирило, В. Шобир, Прочаник, М. Кашицький, М. Брощак, Ф. Бенецький, К. Гнатів, К. Лехів, Ф. Процак, С. Чемерис, М. Процаник, П. Салацький, П. Варга, М. Тимошик, В. Іващук, Г. Кочан, Н. Кравчишин, В. Боднарчук, Д. Гуцалюк, І. Жидовник, А. Кочан, С. Драбик, М. Шпак, К. Мицьо, М. Пенчик, П. Солян, А. Кремка, В. Дворник, П. Кузик, С. Флейтур, І. Боберський, А. Цекотович, Фрийдун, Т. Дворознік, Д. Лисканич, Н. Н., Н. Н.; по 25 ц.: І. Домбровський, М. Стецїв, В. Кметик, І. Крайовський, М. Кібало, Н. Н., Н. Н.; І. Пенчик передав безімєнну складку $1.25; Н. Н. 10 ц. Разом $86.85, а вислано до Укр. Пед. Т-ва у Львові Ринок ч. 10. $87.00. Всім жертводавцям як найсердечнійша подяка!

Ті гроші вислано на укр. школи, бо як знаєм наші вороги-Ляхи недають учитися в своїй рідній мові, а тягнуть до польської, або скорше знищити нашу національність.

Еще раз усім жертводавцям щире спасибі!

Василь Саюк.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Бл. п. Андрій Варян.

(Посмертна згадка).

Приходить поділитися мені мені сумною вісткою із членами У. Н. С., що утратилисьмо дуже щирого Українця і вірного члена нашої організації в особі бл. п. Андрія Варяна. Він зорганізував наш відділ 39 ім. св. Петра і Павла і до послідної хвилі був його секретарем.

Бл. п. Андрій Варян був правдивим свитилом на нашій еміграції. Походив з Лемківщини і держався українського православ'я з питомим браттям Лемкам завзяттєм. Коли треба було зробити щонебудь для української ідеї, він був першим, що в взятися за добре діло. Він дуже любив свою рідну сторону, Лемківщину, і старався усього Пішов до посліднього віддих ціле життя на Лемківщині, щоби з Сирякюз ніколи не забув. Він кождих зборах він забирав розумне слово, а говорив так переконуючо, з таким патріотизмом, що зискував для народної справи усі серця.

Від Нового Року він незадужав, але не піддавався і до послідного часу брав живу участь в парохіяльних і парохіяльних справах. Дня 9-го марта, коли їшов із церкви, впав на дорозі мертвий. Умер на удар серця. Не видержало то бідне серце, що так любило свій народ. Не раз небіщик заплакав, коли читав про знущання і муки нашого народу і все журився, що стануться із долею нашої вітчизни.

Мабуть Всевищий сам вколотив більше його душу тай поклікав його до Себе, де вже нема ні гори, ні муки і де певне нема нікого із лиїських катів.

Бл. п. Андрій Варян вкладав свою родину на ревність і свідомих патріотів. Остала по нім жена і хлопчик тай віддана дочка.

Похорон відбувся 12-го марта в супроводі о. д-ра Ф. Жука і о.-С. Кульматицького з Оборище.

Ціла парохія в Сиракюз взяла участь в похоронах, бо усім великий жаль за небіщиком, який був справжнім світочем на цілу околицю.

Нехайжек память про бранного Лемка-Українця, Андрія Варяна, буде славною на усій нашій еміграції, а чужа земля хай буде йому пером.

Він був примірном боговійного чоловіка, який служив Богу через любов для свого бідного народу. Дай Боже, щоби такі люди водилися по усій Україні, щоби з вірою у серцях родилися за Україну і будували її.

Михайло Клюсик,
секр. 39 в. У. Н. С.

КОЛЯДА НА „РІДНУ ШКОЛУ" З МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

За покликом „Обєднання Укр. Орг." пішли ми на коляді на Рідну Школу. Менчестерські, як звісіди, так і тепер показали свою любов до віччини своїми складками на народну цїль.

Коляду співали отсі: Теодор Петрик $2.00; Лука Левіцький $1.50; Гавриле Гуца, Лесьо Сисин, Павло Стецюк, Андрій Сірий Стець, Онуфрій Мичик, Михайло Тимбір, Василь Явірський, Йосиф Петрик, Петро Струк, Павло Ковальчук, Василь Голей, Михайло Олєйн, Яким Стецюник, Петро Кухар, Петро Вайко по $1.00; Параска Макар, Марія Вовкарич, Андрій Баран, Лука Любінський, Василь Пашак, Гавриле Петричанин, Михайло Бохонок, Василь Кухар, Йосиф Харко, Теодор Янківський по 50 цнт.; Іван Петричинин, Гриць Дилин, Гриць Пучечанин, Федь Гонцак по 25 цнт.; Катерина Датків 20 цнт. Разом $24.70. Ці гроші вислано 17. січня до „Обєднання" в Филадельфії.

Ходили колядувати: Лесьо Сисин Петро Кухар, Гавриле Гула, Йосиф Петрик, Василь Явірський, Гавриле Петричинин.

В імени Рідної Школи складаю подяку всім жертводавцям, як також і колядникам, що не пожалували труду. Вірю що попри другі години дістанем забуте і на дальше на Рідну Школу. Дамятаймо, що у ній наша будучність і воля України.

Л. Сисин.

ЗАХОВУЙТЕ НАЛІПКИ З

MAGNOLIA і STAR MILK

ЗАДЛЯ ЦІННИХ ДАРУНКІВ

ДЕРЖІТЬ КІЛЬКА БЛЯШАНОК У СВОЇЙ СПІЖАРНІ

НАПИШІТЬ НА ОДНУ З ПОДАНИХ НА НАЛІПКІ АДРЕС ПО ІЛЮСТРОВАНУ ЛІСТУ ПРЕМІЯ.

„Заховувати налїпки випрачується"

ROYAL MAIL.
„Подорож вигоди"
ДО ЄВРОПИ

Одно-класові кораблі з кабінами. Славний „О" корабель "Orbita" "Orduna" переробленої на одно класові і третої класи кабіни кораблі дають надзвичайну вигоду до Гамбурга. Найнизша ціна II. класи $130 і вище Ціна III. класи $103.50

Два гарні нові кораблі "Orca" і "Otway" маючі І, 2 і 3-ту класу пічнуть відходити до Европи на весні.

THE ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
Sanderson & Son, Inc., Agents
26 Broadway, N. Y. або місцеві агенти

НАШІ ЗА ГРАНИЦЕЮ

Українці живучі за границею повинні обовязково учитися мови того краю, в котрім живуть. Живучи в Америці Ви повинні учитися англійського язика, значіи його Ви легко можете вивчитися ремесла або профєсії та бути нарівні з Американцями. Ви маєте гепер нагоду навчитися його почтою протягом 3 місяців після нашої легкої системи. Пробну лекцію і подрібності висилаємо за 10 цнт., грішми або марками можна канадійскими. Адресуйте:

First American Preparatory School,
Dept. 46,
525 W. 47th Street, New York, N. Y.

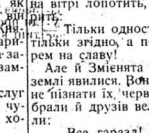

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без різниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і вони вам зроблять

3331 W. CHICAGO AVE.
Van Beeley 4252 і West 6557

ІЗ ЗАХІДНЬОЇ ВОЛИНІ

(Під ляцькою окупацією).

Луцька Повітова Просвіта в справі Шевченкового свята.

Луцька Повітова Просвіта видала отсю оповістку:

На передодні великого національного свята — Шевченківських роковин, Рада Луцької Повітової Просвіти лічить своїм обовязком нагадати своїм філіям про необхідність надати сьому святу загально-громадський характер. Для сього філії мусять подбати, або церква і школа також приняли свою активну участь.

Належить тому зверунтися до пів-ночі, щоби в неділю, 11-го сього березня н. ст., в 62-гі роковини з дня смерти нашого народнього Генія, було відслужено панахиду й виголошено відповідну промову.

Рада сподівається, що й управителі українських шкіл знайдуть спроможність відповідно вшанувати память Кобзаря України, Тараса Григоровича Шевченка.

Якби неможливо влаштувати свято 10-го чи 11-го березня, слід перенести його на якийсь другий день найблищих місяців.

Про те, як відбудеться свято, просить Рада надіслати короткий звіт. Щодо святкування тут, у Луцку, то філії знайдуть програму, а потім і звіт в часописі „Українське Життя".

МАЗУРОВКА САРАНЧА, ЗЛІТАЄ.

(Вийнте із листу до д. Вас. Бурака).

Габана, Куба, в лютім 1923.

Дорогий Товаришу!

Український нарід терпить під гнетом ляцьким дуже тяжко. На села наложили данину на воєнні довги, так що селянин, коли немав що продати, то продавав подушку зпід себе а мусів дати данину. Війтів вибирають не більший часто Поляків, а як ні, то таких, що ідуть їм на руку. В школах народних наставляють учителів Поляків і то ще таких, котрі не мають матури семінаріяльної. Українським учителям не хотять зовсім дати посад, бо кажуть, „що німа мейсца або пан подейка". Мала скількість наших учителів має посаду, а більшість сидить даром. Що до висших шкіл як український університет, то не хотять позволити, бо не хочуть щоби „кабані" (як нас називають) витворили досить української інтеліґенції. Ми знаємо дуже добре, що нам потрібно як найбільше свідомих людий. Але помимо всіх перешкод Україниці заложили потайно свій український університет з кількома видїлами, який держать у Львові в приватних домах, де наші студенти крадьком учаться. Бачиш проте, яке то добро є в Галичині для нашої нації. Просимо мене описати, що діється в Чернівцях. Наше село було дуже знищене війною, так що люди доперва тепер щойно трохи побудувалися. Після воєнного лихоліття, Чернівці зновь підносяться. Заложили читальню, яка тимчасово помішується в Тимка Дзьба, бо думають ставити Народний Дім. Засновано аматорський кружок. Вже, як я був, то давали представлення „Сватання на Гончарівці". Чернівці домагають підносяться після воєнної руїни.

До Черниховець спровадили Ляхи колоністів, які розбрали лїси поміж себе. Наших людий до купна недопустили. Если хто хотїв купити, то мусїв переписати себе на Поляка. Аж як відрікся свого роду, тоді доперва одержав ласку, що міг купити. Із зайдами-Мазурами неприятна година. Так на примір там є дорога здавна до переходу, а тепер ті Мазуриска переріжуть, „що вун не хце відзецх Русіна **своєй** земі!" Наші діди і прадіди зливали кріваві пот, щоби рідну землю, а тепер прийшов такий заволока і каже, що не хоче видіти Русина на **свой** (?!) землі. Ці колоністи мають широкі права від Ляхів. Вони узброєні в кулемети і порядкуються мов на своїй землі. До Східної Галичини вже спровадили Ляхи більше як 150 тисяч колоністів з Західної Галичини. Хочуть цілком скольонізувати Галичину, щоби тим лекше перевести своє злочинне діло. Переслідування, арешти, провокования на кождім, кроці. Граються з людей до якогось часу. Але не бійся! Вони живого духа не скують! Настане хвилі заплати Ляхам за їх нахабність, за їх жорстокість, за все! Терпить нарід і гнеться під ляцьким обухом. Але я певний, що вкоротці прийде хвиля порахунку і скине нарід ненавистне ярмо. Тисячі помордованих братів кличуть о пімсту. В тюремних казаматах тисячі мучених Лїхами ждуть той хвилі коли тріснє новочасна тюрма народів, Польща. Кипить в Галичині, мов в казані. З весною буде „новостий" богато!

Здоровлю щиро і бажаю Тобі усього найкращого.

Володимир Війтенко.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

В. С., Нортгемптон, Па. — звіт із вічаїне подамо, бо запізно — не на часі. Всьо решта місторо.

СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ

Від Кавказу і від Дону
За Карпати і по Сян
Рідна пісня, рідна мова,
Рідний український лан.

Як широка Україна,
Українське серце бє,
Все рідненьке, дорогенье,
Все нам миле і своє.

Для України плекають
Діти гарні співаночки,
Так як то колись співали
Наші славні козаки.

За Україну молився
Славний батько наш Тарас,
За Україну терпів він
І карався довгий час.

І тепер в тяжку годину
Молім Бога за наш край:
Боже, Отче справедливий,
Не карай нас, не карай!

М. Магир.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

О. Іван Палїй, парох в Рівнім (пов. Калуш) помер 25. лютого по довгій і тяжкій недузі в 62 році життя. Покійний брав живу участь в політичнім, просвітнім та економічнім житті Калущини. Між иншим зорганізував в Калущині перші молочарські спілки (в Перевлоці, де довгі літа був парохом в Слобідці і Бабині). Три сини о. Палїва — д-р Омелян, Василь і Дмитро — тільки старшини У. Г. А. — Ф. Ві. П.

о. Михайло Семенів, катихит гімн., помер в Станиславові в 75 році життя. Покійник був попад 30 літ катехитом в станиславівській гімназії (тепер т. зв. перший). На цім становищі зашився у вдячній памяти кількох генерацій молоді, яка вчилася в цій гімназії. А покійник любив молодь і дбав про неї. о. Семенів був людиною з широкою осягнов. Завдяки своїй поглядній вдачі і хрустально чистому характерови тішився серед учительського збору великою пошаною і повагою. Тому не є ніякому ді своїх учеників станути в пригоді в критичній хвилі. І це робив о. Семенів завжди дуже радо.

О. Семенів був довгі роки настоятелем буреи їм. св. о. Миколая. Бурса була доменою дливих москвофільських. До москвофільського табору належав також Семенів. Всеж навіть в розгарі двох ворожих таборів пок. о. Семенів своїм тактом все потрафив тушувати внутрішні конфлікти. І з бурси вийшло досить таки видатних, які в рядах полях національного життя відіграли і відіграють визначну ролю.

А провадив бурсу о. Семенів свідомо і ревно. Посвячував їй увесь вільний час.

Наглядним доказом пошани, якою користувався пок. о. Семенів, був похорон, який відбувся 27. лютого, в якому взяла участь ціла українська станиславівська громада, м. ин. молодь української гімназії. Замітна річ, що гімназія польська гімназія, в якій вчив покійник, офіційно участи в похоронах не взяла. В. Ві. П.

КАЗКА ДІДУСЯ ТАРАСА

Єсть на світі доля,
А хто її знає?
Єсть на світі воля,
А хто її має?

Тарас Шевченко.

Вже другий день лютує страшна метелиця. Тай мороз, що й який! Дітям ні носа показати з хати. А вони так радо поіграбися на дворі, на просторі! Чи то на саночках, чи на ковзанах, чи так таки снігом кидалися, бабу ліпили...

Та годі, на дворі метелиця, вихор гуде страшенно. Дідусь Тарас глядить крізь вікно на дорогу, задумався. Там за вікном вихор стрясає сніг із дерев, підносить куряву. Навіть ворон не видно, поховалися. Від часу до часу проїдуть сані, задзеленькотять дзвінком і зникнуть у куряві. Часом появиться людина, закутана в кожух. Сніг скрипить під ногами...

Аж тут наименша дітина Богданочка підбігає до дідуся тай зовіть його за руку:

— Дідусю! ви так давненько вже нам казочок говорили.

— Справді? усмічнувся дідусь. — Хочеш казочки, Богданко, а якої?

Дівчатко задумалося...

— Про царицю, що сидить у змія в неволі, а славний лицар визволяє її — сказала по хвилі.

— Се справді гарна казка. Добре, оповім тобі таку...

Як тільки Богданка се почула, зараз закликала:

— Дітки, ану сюди всі! **Дідусь казку казати-ме!** Казку **„Про княгиню, що сидить у змія в неволі, а славний лицар визволяє її".**

Дітий прожогом збіглися. Дідусь Тарас присівся до печі, докинув кілька полїн у піч, а діти посадили вколо нього, де хто міг. Мала Богданочка сперлася таки дідусеві на коліна.

А дідусь Тарас оповідав:

„Давно тому, дуже давно жила Княгиня. Богата, пребогата. Що поля в неї,— то самі пшеничні лани, а степи буйні — повні всякої худоби та дичини. І ні полям, ні степам краю не видно. А на межах її високі гори порослі струнким лісом, у срібнолетних ріках повнісько всякої риби. Богата була княгиня, та одно лихо, одно горе: дітий мала неслухняних і негздивих. Діти не то, що не слухали княгині, але й між собою вічно сварилися. Одно хотїло бути вище й перше другого. Ні на ступінь не хотіли одно одному поступитися.

А добрі сусіди побачили се й сказали собі:

— Глядіть, які в сеї богатої княгині діти негздливі, як зазвято сваряться з собою. Сміх був би, коли би ми сього не використали.

І гуртомо повзяли на богату країну. Ідуть, палять села й міста й підходять уже під саму столицю, де княгиня сидить.

А Княгинені діти, мов нічого й нема, дальше свари зачинають.

Вороги легко здобудуть стрільною й саму княгиню взяли в полон, у темну темницю запротопили.

А діти й мусіли на своїй волі не на себе, а на своїх панів важко працювати та ще й побоїв зазнавати.

Аж прийшов час, стали Княгинені діти причину свойого горя-лиха пізнавати:

— Незгода наша се зробила, княгиню, неньку нашу в темницю, нас у неволю запротопила.

Тоді явилися між ними лицар Богдан і закликав:

— Гей, брати, годі нам довше терпіти, час нам одностайне стати, рідну Неньку, Княгиню нашу з тюрми-темниці визволяти.

І зірвався Народ мов бура степовая. Розбив тюрму й визволив Неньку-Княгиню.

Брати раділи волею, а лицар Богдан став дад заводити. Та серед важкої праці важкої занедужав і помер. Говорили, що вороги дали йому отруї.

А на півночі в печері жив Змїюка. Він з разу вдавав великого приятеля Княгині, та як не стало лицаря Богдана, він зібрав став незгоду плирити між Княгинині дітьми. Вони сварилися, а він Княгиню в заліза закував та в темній печері замкнув.

— Я з дітий її — каже — слуг добрих буду мати, бо вони чужі, здобудуть, а своїх не хочуть.

І знов мусіли Княгинині діти на своїй волі не на себе робити.

Брати пізнали свою вину, та жаль був за пізній.

Аж зірвалася велика хуртовина, буря страшна. У тій бурі й Змїюки не стало.

Зраділи Княгинені діти:

— Ну, тепер уже нам воля буде! Не стало царя Змїюки. А нумо Княгиню, Неньку нашу визволяти. І визволили.

Аж каже найстарший із поміж синів:

— Треба нашій Княгині-Неньці лицаря будувати! А зберімося на раду, який се терем має бути й кому сторожити його.

І зібралися на велику раду, а тут де не взялися Змїенята:

— Що ви без нас хочете лицаря будувати! Якжеж се, так ми досі все разом були. Годі тепер нам ділитися.

І найшлися між братами деякі:

— А справді, як нам без Змїенят жити, миж немов ізросли-ся з ними.

Але другі брати закричали їх:

— Годі, годі, ми вже раз хочемо сами бути господарями в своїй хаті!

І зібралися всі на майдані перед святинею й урадили:

— Од нині ми сами господарями в своїй хаті, ми сами свою долю творити мемо!

Таке проголосили найстарші брати, а всі кричали:

— Слава, слава! Нехай живе Княгиня, Неньк наша!

Радіють брати, а верх них на скелі на баскому коневи лицар Богдан булавою показує напередмов у бій веде, а жовто-блакитний прапор у руці його на вітрі лопотить, немов говорить:

Тільки одностайно стійте, тільки згідно, а побудуєте терем на славу!

Але й Змїенята немов із під землі явилися. Вони теперь, щоб не пізнати їх, червоний одяг убрали й друзів великих удавали:

— Все гараздо! Тільки старших братів, геть, вони кривдять нас! Ми в себе вже так зробимо. Червоний одяг убирайте та з нами єднайтеся.

Зашумїли молодші брати: „А справді, геть старших братів, на що вони нам?"

А червоних Змїенят усе більше й більше: сичать і ідю плюють:

— Геть старших братів, геть старших братів!

Бачить старший брат, що лихо тай нук до лицаря Зігфріда, в залізний збруї:

— Поможи нам Змїенят із хати спогнати, а ми тобі за те пшеничного хліба дамо.

А в хаті лицаря Зігфріда тепло, голод, бо він витратився на спір із другими лицарями, що хотіли його землі собі забрати. Він радісний згодився. Та голод не пан, а сїмя в Зігфріда умало, от він вигнав Змїенят, але й сам не зараз пішов, а сїмо став хліб забирати.

Стали молодші брати шуміти нарікати:

— Гей, що ви нам тут залізних лицарів спровадили, щоб нам хліб забирали?

Шум такий учинився, що Господи! Старші брати мов голови потратили, що діяти, не знали.

Тоді прийшов на раду один із братів, Павло звався, й каже:

— Як ви нездатні лад держати, то я беру булаву в свої руки, й буде стала хата багатіти, плоти й оплітки, а то у мури будував, від злодїв-негодяїв княгинене майно, терем її забезпечав.

Та Змїенята не спали, між братами недолітками негоду засівали:

— А гетьте сього Павла, він із старшими братами накладає, а нас мов ногу бере! Він — стали називати вже й старшим братам — ту чорними Змїенятами накладає! А ми черної Змїенята — ми друзі ваші.

І зашумїли брати! А найдужче співав Володимир та козак Семон кричали:

— Геть його, геть Павла!

А були тоді там лицарі Червоної калини. Аж із західних меж прийшли вони, щоб княгиню боронити. Хоч там на Заході їх хата горіла, вони на се не зважали, Княгиню Неньку ратувати поспішали.

І каже до них співак Володимир:

— Павло хоче Княгинен терем чорним Змїенятам віддати, поможіть нам його з терему геть прогнати.

А лицарі Червоної Калини йому в відповідь:

— Хоч наша хата в огни, коли Павло чорним Змїенятам кланяється, ми вам поможемо його прогнати!

І прогнали. А чорні й червоні Змїенята раділи, на пожарищі гуляли:

— От тепер-отеї Княгиненки знов посваряться, а ми їх за чуби та назад із землі собі забереме, а Княгиню в печеру, як перше, замкнемо.

Та не легко їм се прийшло. Хоч братів і розсварили, та все таки старші брати, а найбільше лицарі Червоної Калини, одностайне стояли, честь Княгині й лицарської слави своєї на поталу не давали. І чорні Змїенята впали, тільки червоні остаді — терем Княгині мов стадо диликів оступили й хочуть кинзиво назад у темну печеру забрати. Та прийде час, загрубить лицар Богдан і всі брати одностайно стануть і не буде в землях Княгині — ні чорних, ні червоних Змїенят — всі брати, Княгині діти собі до згоди руки подадуть і сильні та кріпкі плоти й частоколи, а то

й мури вколо терему побудують, своєї матері Княгині, землю її на поталу не дадуть. І кажуть, час сей не далекий. Розступ діти: сини й дочки сих братів, що Княгиню визволяли — вони вчать згоди, єдности, любови та труду. І їх уже не зможе ніяка сила. Тут мій казці кінець — закінчив дідусь Тарас.)

— А я знаю, про кого мова в сій казці! — закликав Богданко. — Княгиня то Україна. Дідусик оповіли нам цїлу історію України від початку, аж до наших часів.

— А хто се Павло, бо лицар Богдан то я знаю. Се гетьман Богдан Хмельницький.

— А я знаю, хто се Павло. Се гетьман Павло Скоропадський, що взяв був владу по „Центральній Раді".

— А щож таке „Центральна Рада?" — спитав дідусь.

— Центральна Рада, був се перший наш парлямент по великій російській революції. Головою „Центральної Ради" був професор Михайло Грушевський, що перед війною був професором історії на львівському університеті — говорив Богданко.

— Тепер то мені ясно, хто се співак Володимир і козак Семон — се члени директорії, яка завдила була гетьмана Скоропадського: письменних Володимир Винниченко та отаман Сімон Петлюра. А лицарі Червоної Калини се наші дорогі Січові Стрільці, які станули по стороні Директорії — сказала Галя.

— А червоні й чорні Змїенята се Москалі: большевіки й царофіли — додав Володко.

— Бачу, що ви зрозуміли мою казку.

— І зрозуміли й знаємо, чому дідусик оповіли нам сю казку, бо саме тепер 22. січня минає пять літ від хвилі проголошення України „самостійною, ні від кого незалежною, вільною державою українського народу" — сказала Галя.

— Добре, Галю! А як думаєш, чи українська держава тепер є, чи нема?

— Є! — заявила Галя палко. — Є й буде, бо ми всі Українці хочемо, щоб Вона була. Хоч тепер над золотоверхим Київом не повівають жовто-блакитні прапори, то українська народна держава там є й усі Українці певні свого, що се тільки тепер так. Прийде час і по всій Україні заманіють жовто-блакитні прапори, а засяє золотий трізубий князя Володимира Великого.

Рогатин, 11. січня 1923 р.

Антін Лотоцький.

Phone: Market 24—62.

ДР. ВОЛОДИМИР КОВАЛЬ
УКРАЇНЕЦЬ ЛІКАР
ОТВОРИВ СВОЮ КАНЦЕЛЯРІЮ ПІД ЧИСЛОМ
963 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.
Годїни урядові: від 9. до 11. рано; від 6. до 8. вечер. В неділі і свята від 10. до 1. пополудні.

ФАРМИ!

НА ПРОДАЖ ДІМ з трех кімнат на контрах з двома лотами; вода, газ і тойлет в хаті, коло хати електричне світло, два бльоки від стації. Штори, школа і церква в місці. Ціна $1100, готівкою $950 і решта на місячні сплати по $15.00. Голосіться до **Peter Bulak, 136 Essex St., (back), Jersey City, N. J.**, субота полудня і неділя цілий день. 70-72

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

З причини старости, продається фарма 155 акрів доброї землі, дім з 11 кімнат, в добрім положенню, 2 великі стодоли і інші забудовання, великий овочевий сад до 2000 дерев, 14 коров, 2 коні, 200 курей, 2 безробси, вся потрібна машинерія, 2 мілі до великого міста. Ціна $7.000, готівкою $6.000.

Фарма 58 акрів, дім з 8 кімнат, стодола і другі забудовання, 2 корови, кінь, 200 курей, мила до міста. Ціна $2200, готівкою $800. 68-71

M. PISARKO,
429 E. 5th Street, New York City

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ

в горній околиці близько Нью Йорку. Нові доми на легкі місячні сплати. З туди $1000 і 5% готівкою; 4 роми $1225—$400 готівкою і 5% річно $1450—$500 готівкою. Вода, газ, електрика. Школа, церква і штори на місці. Спішіть або зайдіть до 58—

ГРИГОРАК, Room 74,
180 Broadway, New York, N. Y.

Мусить продатись сейчас фарма, 200 акрів, сад, ліс, озеро, дім з 12 кімнат і другі забудовання, 8 коров, 4 коні на 300 курей, 2 мілі до міста, вся машинерія. Ціна $4300, готівкою $1700.

Фарма 45 акрів, сад, ліс, ріка, два доми і другі будинки, 3 корови, 3 коні, 100 курей, пів мілі до міста, фармерська машинерія. Ціна $2600, готівкою $1000. 68-71

PHILIP LOBOR,
274 E. 4th Street, New York City

ФАРМА 200 АКРІВ, 120 акрів орного поля, 80 акрів гуртового лісу, 10 високих 3 дім з 12 кімнат, стодола і другі забудовання, 15 дійних корів, 5 яловок, 1 бик, 2 молодих коні, 200 курей, 2 безробси, великий овочевий сад, рожа, дерева на фармі, вся потрібна машинерія на фармі, 1 мила до стації, 2 мілі до великого міста. Ціна $5500, готівкою $2000. **PETER OWSY, 104 Ave. A, около 12 ул., New York, N. Y.** 66-71

AKRON, OHIO.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД

годинників, перстенів як також всякого роду музичних інструментів в Акрон, Огайо. Рішток направляю всякого роду годинки, перстені і т. д. За всю роботу виконую у нас даємо повну гарантію. Моя практика ще зі старого краю. Тут вже 8 літ маю бізнес і буде наших клієнт. Свій до свого. Під буде наших клієнт.

MICHAEL GERIAK.
742 S. Main St., Akron, Ohio.

ІЗ ЛИСТУ УКР. СТУДЕНТА

Леобен, в січні, 1923.

Любий Брате!

Читаючи Твій лист Брате, бачу, що не обмежуєшся лише на домашніх справах і родинних, але береш участь в житю загальним політичним і бачу, що таксі справи Тебе інтересують. Я тим дуже радію і з вдоволенням пізнаю, що наші люди, котрі удаються до Америки, то що правда мусять тяжко напрацюватись, але за то навчаться на світ дивитись і після вартости його цінити.

Згадуєш про нашу „Українську Капелю", що перебуває тепер в Америці під проводом Олександра Кошиця. Знаю з газет, що то славний хор з варте того почути. Так що-ж, до нас, до своєї батьківщини, він не заїхав, бо має замкнену дорогу. Зрештою сей хор має свою ціль. Його задачею є їздити по великих містах усього світу і давати гарні концерти, щоби чужинці довідались, що на світі живе український народ, який має свою власну культуру, рідну штуку, має своє науку і богато инших гарних річей, лише **волі, свободи і долі не має.** Отже цей хор-капеля має познакомлювати культурний світ з українським народом і його ідеєю. Праця його отже є не лише культурно-наукова, але і політична.

Дальше згадуєш в листі про наших політників, які в останніх часах бували між нашими емігрантами. Не знаю як Ти задивляєшся на діяльність митрополита Шептицького д-ра Назарука і других, я однак єсьм сего думки, що організація американських Українців є конечна, а їх діяльність і поміч для матірного-рідного краю має велике значиніне. Особливо для нас, для нашої Східно-Галицької справи знають старання українських робітників в Америці величезне значіння. Всі ті віча, збори, маніфестації, протести і ноти, вислані до американського уряду в справі Східної Галичини вже принесли великі користи для неї і ми вірімо, що американські Українці відограють рішаючу ролю в ирішенню судьбини долі нашої батьківської землі.

Теперь опишу Тобі, Брате, деяко про стан і положение наше сіщи... переезди... безправно в краю і тут на еміграції в Австрії, Чехії і Німеччині.

Зачну від Галичини. Хоч по правді я покинув ті шари в вересни 1922 р., але знаю все докладно, що там діесь, бо тут в Леобен дістаємо всі краєві часописи-газети. Положение тепер там страшне. Польща під кождим оглядом, так політичним як і фінансовим та господарчим, стоїть над пропастю. Довги її налічуються вже на **біліони.** Есть то страшне число, що уже в рахунках навіть не ужинаєсь. Доріжни страшна цьалїе і росте що мінута. Долар у Варшаві доходить до **•50—60.000** марок польських. Уряд підвищить пенсії урядникіь що місяця, а ціни желізниць, тютюну і других товарів, що є в руках держави підносяться що кілька днів. І так:

100 кг. пшениці	100.000 м.
100 кг. жита	70.000 „
1 кг. солонини	15.000 „
Чоботи	150.000 „
убрание сер. якости	200.000 „
Кінь середний	2 мілюни
Корова середна	2 мілюни

Бачиш по тих цінах, який там „рай" тепер запанував. Всі живуть в нужді, а особливо селянський стан тепер найтяжше положений, бо **продукти, господарства є 2 рази танші від продуктів промислових і фабричних. То, що перед війною господаря куштувало і корець жита тепер за то само треба дати 2 кірці.** Худоба в порівнаню з іншими товарами є дуже тання, бо ема наші на зимування. Знаємо, що **богато наші в паńських дворах тиші хлопці зараз по жнивах попалили.**

В листопаді осенню відбулись у Галичині вибори до польського сойму і сенату, але наші селяни і міщани, робітники і інтелігенція станули всі як мур і здержались зовсім від голосования. Хто відваживсь здолати фронт, того зараз самі свої карали. Знаємо, що кілька осіб згинуло смертию за то що поважились голосувати.

Жандарми, поліціі пінилась зі злости; карали нагаями, кольбами, до голосования насилали цілі полки здичілого і розпиляного війска, котре вирозпилялого війска, котре вирішило села, але люди так здержались і доказали свого.

В останніх днях (в грудни і січні) ... безправно браньку і вже покликали до служби військові. Мій річник також вже ставав до асентеруку, але я щасливий собі і безпечний.

Перед самими виборами і в часі виборів до варшавського сойму і сенату вікарбіттувано у нас усю інтелігенцію, богато робітників, селян і міщан. Взагалі арештували і мучили та били кождого, хто був трохи сильнійший та й боронив своїх прав. Пишу мені батько з дому, що у мене, в Валяві, була також ревізія, забрали богато військових і приватних річей. Були жандарми і тайні агенти поліціні, шукали бачиш за мною, але на щасте я вже за границю. Забрали при ревізії також мою приватну кореспонденцію. Валявських (студентів) може памятаєш Стефка Саламана з будки на колії і Домбровського сина учителя, та Колодія, що рік тому назад переселились з Бушкович до Валяви) отже їх трох арештували 2 рази: перший раз перед виборами, держали кількакайдень в тюрмі і випустили. Другий раз арештували по виборах через то, що спадилась стодола валявського вітя Андрія Зиня, того що мешкає коло читальні. Отже їх трох підозрівали в тім підпалі ісейчас арештували. На поліціі при зізнаваних так їх страшно збили, що кров лялась через блюзи. В тюрмі пересиділи дві листопада аж до тепер. Пише мені батько, що в останніх днях їх випустили, але **здоровля їх знищене зовсім.** З того одного приміру можеш Брате любий бачити, як страшно приходиться нам терпіти. А за що? Сам знаєш.

Наш-терпіливий валявський вітя, то вволюч; своєю дорогою, стодлу спалено йому за то, що голосував при виборах.

Всіх політичних вязнів в Сх. Галичині було до 25.000. Всіх мунчили і тортурували, били нагаями, крутили руки, вбивали цьяхи за нігті (пагности), а богато розстріляли у Львові, Станиславові, Чортківі і Деинаде. Найбільше мучили студентів університету. Один старенький ксьонз неборака підрізав собі з горя і розпуки горло і помер.

Помимо такого положения, життя у нас в Галичині горить дуже ще нередтим. Всі єсьмо вже досить добре зорганізовані, працюємо що сила. Інтелігенція наша старається і дбає про нарід, веде на власну руку маси приватних шкіл, а нарід підержує знова інтелігенцію і так спільними силами кують нашу кращу долю, а що вона прийде в то не сумніваємось.

Взагалі у нас, в Галичині, тепер кождий мусить обовязково працювати, бо як ні, то зараз свої бойкотують його і переслідують. Увесь загал цілий наш народ в ненаві мушки, а кождий колвік з окрема є колесиком в тій машині. Коли всі колєсцята обертаються тоді машина добре функціонує. Правда?!

Велика скількість наших людей, утікаючи перед переслідуваннями в краю, еховаються в Чехію, Німеччину, Австрію, а навіть Францію. Найбільші колонії-громади наших біженців є в Празі на Чехах, у Відни і Берліні. Опинившись на чужині вони не дармують, лиш працюють дальше в ньому чужому краю. Студенти продовжують студії в німецьких і чеських школах. В Празі учиться наших студентів около 4.500, у Відни 800, в Берліні до 200, а крім того богато по инших містах меншими групами. От приміром тут в Леобен є нас 20 Українців, в Грацу є 50 і т. д.

Богато робітників наших находиться у Франції в копальнях і ім добре поводиться, бо мають гарний заробок.

Таке буловби загальне наше положение в краю і за границею. Як бачиш, то положение зовсім не райське, але ми вірімо, що воно зміниться. На тім скінчимбим опис про загальні справи; більше напишу в слідуючім листі. (Далі приватне).

Михайло Курах.

ТИМ, ТО ВПАЛИ.

Коли Ви вмирали
Вам дзвони не грали
І ніхто не плакав
Над вами.
Лиш в чистому полі
Ревіли гармати,
І зорі на небі
Вививались сльозами.
Коли хоронили
Вас в темну могилу,
То земля від крови
Чорніла.
Під хмарою — круки
Стадами літали —
І бурею битва
Гремїла.
На ваших могилах
Хрести похилялись,
Тернові віночки
Звалились до долу.
Спіть орли — сколи...
Ми остримо зброю
І жденю на поклик:
„До бою!"

паспорти, шифкарти, справи старокрайові найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th Street,
PHILADELPHIA, PA.

Український Лікар С. КАУФМАН
хронічні і внутрішні слабости
111 EAST 7th ST., NEW YORK
Приймає від 1. до 8.30 веч.
Новий офіс в Астонія, Ві. АВ.
488 4th AVENUE, ASTORIA, L. I.
Приймає від 9.30 рано до 12. пол.
Telephone: Astoria 2372

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить хірургічні операції. Дає пораду безплатну порадку.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою в 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Годзин офісові отелено від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 4438 Lexington

СПЕЦІЯЛІСТ З ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, молодуїк, нирок, печінок, кишок і шлунка недуг, як висіданнє перець, рематизм, остріпервові і хронічні шкуряні.
Порядк дурош.
Dr. ZINS
110 E. 46 St., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place.
Годзини від 9. рано до 8. вечер.
В неділю від 9. рано до 4. попол.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ЯКЕ УКРАЇНСЬКЕ товариство або котрий замешканий громадянин У країнець допоможе бувшому старшині української армії позичкою $200 по оплату курсу — вирічисе зрукавлєнсько знання (інтересу). Зворот позички заставить по скінченю курсу який тревае 6 тижнів, сплатами та відстоками із заробітку. Ласкаві зголошення під цифрою „Бувший уже старшина" проситься слати з адресуючий „Свобода" для М. Р. 67-72

Пошукую свої сестри Марію Яців замужну Кунь. Має перебувать в Нью-Йорку, або в околиці. Повідомте Захарія Куньо, що я бачила в часописі „Свобода" вашу оголошенню чде вас до Одинокий. Хто би знав о цих або своїм сині зволять подати свою адресу до **Nahula Lys, 186 E. 3rd St., New York, N. Y.** 70-71

ШОСЬ ДУЖЕ цікавого для каждого з цілого Світа. Пишіть задурмо до Світу марку на адресу: **ROYAL SALES CO., Station O, New York.** 61-72

ПО ПРИЧИНІ виїзду до краю, продам дешево крамецький інтерес, бізнес виробаний через 6 літ межи Українцями і Англіками, близько української церкви і англійської школи. Ціна уміркована. Голоситися можна: **Pioneer Pharmacy, 284 Hudson Ave., Rochester, N. Y.** 70-75

СВІЖЕ М'ЯСО —
СТАРОКРАЄВИЙ ВИРІБ
УКРАЇНСЬКА БУЧЕРНЯ
516 E. 6th Street, New York City
в середині бльоку межи Ейвю А і В
Іван Гороховський
64,65,69,70,71-75

НА ПРОДАЖ МЕБЛЯ

з чотирох кімнат. Купуючий може замешкати в них. Кімнати чисті і добре умебльовані. Рент $35 місячно. Ціна на вовні $1.000, на місці $800. Голосіться до 9-ої Ейвею.
A TAILORING SHOP,
363 W. 17th St., New York City

ПРОДАМ один з двох бізнесів, що керіпо або реторан. Ціна уміркована. Голосіться до реторану під ч. **•36 E. 9th Street, New York City.**
64,65,69,71,71-75

НА ПРОДАЖ первороздно удавоєна реставрація з замешканєм в середині українській околиці міста Нью Йорку. Може бути продажий інтерес сам по собі з домом, рінним много інших хорошим Нью-Йорку і околиці в стислих границях міста. Дарунь в близькому далекню від Нью Йорку, а рівно і в другого рода инших інтересів. Запитуйте **сокаті особи: Hudson Real Estate Co. 432 E 9th St., New York, N. Y.** 71-76

ПОТРІБНО СИЛЬНИХ РОБІТНИКІВ мущин до загальної праці при Rubber Warehouse. Зайнтте стале, добре заробляння. Голосіться: —
11th & Hudson Streets,
HOBOKEN, N. J.
Building 4

25% ОПУСТУ!!!
СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ
Хто більше читає той більше знає

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять вище культурно, завдячують се просвіті, — читанню книжок. Вони не жалкли гроша на підтримание слабої літератури, не жалкли часу на читанне книжок, не дивились обратно на просвітні потреби. Не диво отже, що й підкисались висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого доступу ку у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красне становище, сли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Нами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свобода" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці поспирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

КНИЖКИ РІЗНОГО ЗМІСТУ.

(Тими означені звізднно (*) є друковані в Америці, а тими з „Канадські твори означені хрестиком (†) вийшли друком у старім краю; твори без жадних знаків є видані „Свободою").

*	Абу Касимові капці, арабська казка І. Франка	30
*	Ад астра і инші новелі, нап. О. Шевчук	20
*	Аматорська або дочки дебрів, оповіданне з часів боєв між Європейцями і Індіянами	20
*	Американські співанки, з нотами (Вибір найкращих). Для нашої слави і недолі	15
†	Арітметична пранкса А. Ченгіри (перероблка В. Вернигорої)	20
*	Ваґнер, Ніколай, Історичні оповідання: Сина Гелени, з ілюстрациями	45
*	Байки Езопа для української молодіжи, переклала Олена Селінська, з 4 ілюстраціями. Брош. 20, оправ.	30
*	Байки Івана А. Крилова в переспівах і наспівуванню Богдана Лепкого, з портретом автора, переробленою Б. Л. і ілюстраціями	30
†	Байки Лафонтена, переклав Л. Старицький. Брош. 20, опр.	30
*	Байки-Леоніди Глібова, з портретом автора, переробленою Б. Л. і ілюстраціями	30
*	Байки небивалі	10
*	Батьківщина і инші оповідання, Ів. Франка	25
*	Бібліотека поезії изъ старого і нового заіту, з ілюстраціями (Для молодіжи), написали академік О. Л. опр.	1.50
†	Біблія, сеть письмъ старого і нового заіту мовою руссько-українською, перекладъ Пулюя. Кунщ. І. С. Чикаленка і Івана І. Пулюя, в полот. оправі	3.00
*	Біля машини, оповіданне В. Винниченка	10
*	Ближенний человѣкъ і инші оповіданя	10
*	Вакснівець, студенська студія і Жовнірські оповідання, Міх. Яцкова	50
	Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Ярило горіхи. — Не ходи, не говорий нас (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі	15
*	Боги жадають крови, нап. Анатоль Франс, з французької мови переклав О. Пашуя	75
*	Боротьба сятів В. Белса	40
*	Боротьба о сонце	5
*	Борітеся за правду, повість А. Кашенка	50
†	Борці за правду, історичне оповіданя А. Кащенка, виданя 4-те	45
†	Брати Моуглі, оповіданне з життя дитячих мік опарин, Р. Кіплінга (переклав Ю. Сірий)	45
†	Буквар для дітий першого року науки (Народна Школа, перша часть), опр.	50
*	Бувалі Ів. Андрейка	30
†	Варвара Убрик, оповіданне з життя в монастирах 1907 в 1906 року. — 2. Вірші. — 3. Між бурливими фидями, драма на 4 дії, В. В. Бибіенка	35
*	Великий сонник	20
†	Веселий бандурин, новий збірник веселих і жартівливих пісень і приспівок до музичних інструментів і танців	45
†	Веселий Вертеп, збірник Українських Історично-сатиричних співанок для сумних і веселих Вечерниць, Різдвяних і инших	35
†	Веселі вірші, С. Руданського	10
†	Ветеринар, або як лічити і держати домашні звірята, збрав і описав після чужих і власних виділюдств М. М. Белегай, з ілюстрациями	60
†	Вечері на хуторі бля Диканьки, повістки Миколи Гоголя	20
†	Вибір поезій, О. Фельковича	10
†	Вигнанець, оповіданне з козацької давнини, А. Чайковського	1.00
†	Відкровеннє, після гр. А. Штольберга написав Петро Франко, з образками	10
†	Відродженнє, роман в 3-ох частях, гр. Льва М. Толстоя (переклав В. Сімович)	2.25
†	Відродженнє, роман Льва Толстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, зі текстовою реставрацією Б. Бодянського зрівнанне виданне. При частини в трох томах. Брош. 2.25, опр.	2.75
†	Від себе не втечеш, оповіданне Марка Вовчка	20
†	Вільний і инші оповідання, Ст. Коссака	40
†	Вічний співанник	40
†	Вічний Жид	70
†	В затінку й на сонци та инші оповідання, нап. Юлія Кайт, брош. 35, опр.	50
†	В неділю рано зілля копав, оповіданне О. Кобилянської	75
†	Вовк в природі. — Упорядкований та цілий, В. Винниченка. Загреб. — Останнє „фокрутництво". — Дні нашої слави і недолі	20
†	Вступ до метафізики, нап. Анрі Бергзон, пер. Евген Яворовский	35
	Вся людська тварь з хвалою прийде й инші оповідання	15
*	В тумані, оповіданне, Л. Андреева	20
†	Гайдамаки Т. Шевченка	50
†	Гайдамаки Тараса Шевченка, виданнє ілюстроване Проф. Г. Сабельнюка, велика національна книга (13х17 цалів), в карт. оправі 3.50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі	6.00
†	Галицькі анекдоти, гумористичні оповіданнє. Мет. Вол.	10
†	Галичани в житю Украіни др. М. Лозинського	25
†	Галка смерти, Свобідно за Марк Твейном переклав І. Держкурка	50
*	Гарна Історія о терпеливій Олені, донці Антонія, турецького цісаря з Константинополя Таси гроть, поки не розгорілося й инші оповіданне	20
*	Герой капітану Антона Сінклера (переклала Н. Романівни)	30
†	Гетьман Наливайко. Дуже поучайна книжка з ілюстрациями	50
†	Гіпнотизм і суґґестія в 2ох частях	40
†	Голод, оповіданне, В. Винниченка	5
†	Горлиці царя, Про царевича Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського	20
†	Гостинець, збірка фейлетонів, Миколи Сінєжинця	10
†	Грамматика української мови для самонавчання та з допомогу школьній науці, Ів. Верхратського з додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі	3.75
*	Грішники, роман-хроніка, О. Я. Конисього	80
†	Гумор і сатира	50
†	Гумористи, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош. 20, опр.	30
†	Гумористичні оповідання О. Стороженка	10
†	Гуцулки Ф. Гнильчина і Т. Осьтевича	10
†	Генофефа, оповіданне про книжну невинно засуджену на смерть	25
†	Генофефа, оповіданне для народу, переробив Антін Чернецький з численними образками	35
†	Географія Ю. Левицького, в оправі	80
†	Гоґем, оповіданне, Т. Майрінка (переклав В. Левицький). Бронир. 1.25, в оправі	1.50
†	Дерибаська Ґаяна Федорівна (переклав з франц.)	80
†	Два брати (з байок) Братів Ґріммів	15
†	Два кулі — одна ніжка, оповіданне Е. Золя (переклав Ом. Ренесанс)	10
†	Дві матері, оповіданне з сибірського життя І. Короленського	10
†	Дві сварочські повісти про св. О. Николая, пер. др. В. Шухт. — Ілюстрації	30
†	Дениґ, брати і десять сестрини Ґаяя, Марка Вовчка	10
†	Девять братів і десять сестрини Ґаяя, оповідання Марка Вовчка з инших образків	10
†	Де любов, там і Бог, оповіданне, гр. Л. Толстоя (переклав Ю. Сірий)	15
†	Дещо про гроші	10
†	Дівоцькія справи, або як ксьонзі Шмідт заморозили Антін Чайлер	25
†	Дитинство й отинця, повість, І. Франка	85
†	Доля України, вірші, Дм. Нітоґрина	15
†	Домашня кухня, або як варити і печи, Леонтини Чучманівської, з образ	1.00
†	Домашній лікар, М. М. Белегая	1.75
†	Достоєвськість, збірник Шевченкознавців	15
†	Думки Тараса Шевченка	20
†	Дяк, оповіданне, Марка Вовчка	20
†	Евольонія в образках, Д. Гірка	1.25
†	Ескімоси, повість з перших віків христіянства, Христофор фон Шміда	30
†	Електричність, Н. Р. Кемпбелла	35
†	Елементи, українські підручник підкарпатської молоді	50
†	Єзуїтська преподобна, історичне оповіданне, Ор. Левицького	25
†	Єлисавета, мученица на царському престолі, з російського переклав Н. Б. Ясенівський	60
†	Житейі Марка, Вол. Терновського	50
†	Життя, заробки, організації і т. п. в Заучасних Державах	15
†	Жінка і її значіннє в суспільнім житю. Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі	15
	Жовнір; Оферма, оповіданя з війск. життя	15
	Журавлі і инші оповідання	15
†	Завдання нової школи, нап. др. Ґустав Вінекен	5
†	За вольности України Яр. Весолювського	15
†	Залізе, повість Осипа Маковея, друге виданнє	1.00, опр. 1.25
†	Замітки про сільське господарство Вол. Ніжольського	35
†	Записна книжка, оповіданне, В. Винниченка	5
†	Запорожська слава, історичне оповіданне, А. Кащенка	50
†	Запорожці, казка Івана Нечуя Левицького	20
†	За рідний край, оповіданне з часів Хмельниччини, Н. Бурлаки	30
†	За сестрою, оповіданне з козацької старини, Андр. Чайковського	35
†	Захар Беркут, образ громадського життя карпатської Руси в 13-тім віці, др. І. Франка	50
†	Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. вікі, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр.	1.50
†	Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр.	2.00
†	Збірка „Вільного Слова" за перший рік виданя (1914 в 1915 роках)	10
*	Збірка оповідань для української молодіжи	40
†	Збірка повісток	10
†	Збірник народних пісень і дум, брош. 50, опр.	65
†	З великих днів, поема, нап. О. Кобилець, з образками	15
†	З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Звізде листе" й „Ведучі рановини". — Перший наріс! І. вана Франка (нап. Василь Вернидоль) с. 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі	3.40
†	Знідки взялися і що значать назви „Русь" і „Україна", др. Л. Цегельського	30
†	Звукодзіність, поезії Кирила Поліщука, книжка друга	10
†	З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Качанівського, виданнє 2-ге	40
†	З життя первісного чоловіка, про життя первісних і сучасних дикунів	35
†	З мурованого гнізда обклась, збірка піршів, О. Гавеся	30
†	З культурного життя України, нап. др. Зенон Кузелі	10
†	З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, др. А. Чайковського, вісім малюнків	1.50
†	Зимові ночі, др. С. Демчукова	30
†	Зрозуміла для инших початкова школа та гімназія, нап. Ів. Франка. Ціна 1 книжки 50 сот. опр.	75
†	З чужого гнізда обклась, збірка піршів, О. Гавеся	30
†	З культурного життя України, нап. др. Зенон Кузелі	10
†	З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Качанівського, вісім малюнків	1.50
†	Зимові ночі, др. С. Демчукова	30
†	Зрозуміла для инших початкова школа та гімназія, нап. Ів. Франка. Ціна 1 книжки 50 сот. опр.	75
†	З ромів инші, сатиричні і гумористичні з европейського ромського життя і инше инші старий край і Америку	30
†	З теренів европейської війни, що діялось і діється в инших рідних краях	50
†	Зібрані твори Франка, нап. др. А. Крістенсен, пер. Мих. Лозинський	25
†	Іван Дурак та инші оповідання, гр. Л. Толстоя	25
†	Іван Конюженко й инші оповідання	20
†	Іван Франко, біографично-літературний нарис	20
†	І закрячилось перше сотня найкращих казок. Збірка Ів. Держкурка	60

ВИЗВОЛИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖОК. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати вирізок цієї таблиці книжок, які йому подобаються і обмістити загальну належність за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий money-order. Адресу замовляючого виразно написати. Книжки висилаються на руки адресата. Мешканці по малих місцевостях должні при замовленню книжок доспати 10 центів на видатки. Замовлені книжки коли замовляючий не прислав на руководство 10 центів, висилаються не одиночно, а загальною пакунковою почтою. Гроші належить посилати наперед.

КОЖДИЙ, ХТО ЗАМОВИТЬ НАЙМЕНШЕ НА •5 ДОЛ. ДІСТАНЕ З КНИЖОК ЦІН ЧЕТВЕРТИНУ (25%) ОПУСТУ.

ДЛЯ ТИХ, ШО ХОТЯТЬ ЗАЙНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖНИЙ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий money-order на ім'я, яке подану у слідуючій адресі:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.